

УДК 351.86

Кобко Є. В. – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративного права і процесу Національної академії внутрішніх справ, м. Київ

МОНІТОРИНГ ЗАГРОЗ НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ ДЕРЖАВИ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ ПУБЛІЧНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Окреслено місце моніторингу серед інших публічно-правових засобів забезпечення національної безпеки держави. На підставі аналізу чинного законодавства та наукових досліджень визначено поняття загроз національній безпеці. З'ясовано сутність і перспективи розвитку державної системи моніторингу в контексті позитивного зарубіжного досвіду й українських реалій сьогодення.

Ключові слова: національна безпека, національні інтереси, загрози національній безпеці, моніторинг, публічно-правові засоби.

Зміна парадигми забезпечення безпеки з державно-ідеологічної на національну актуалізувала потребу переосмислення ролі особистості, суспільства і держави в системі національної безпеки. Не випадково в Конституції України як головний постулат проголошено, що «людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю» [1].

Нині питання захищеності життєво важливих інтересів людини й громадянина, суспільства і держави, що забезпечує сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання та нейтралізацію реальних і потенційних загроз національним інтересам у різноманітних сферах, є одним із найнагальніших.

Такі інтереси є визначальними в системі національної безпеки будь-якої країни, оскільки саме вони є основною рушійною силою розвитку суспільства та реальною причиною соціальної активності людей, а також найважливішими факторами прогресивних соціальних перетворень.

В умовах сьогодення конституційним правам і свободам людини й громадянина, духовним, морально-етичним, культурним, історичним, інтелектуальним та матеріальним цінностям, інформаційному і навколишньому природному середовищу, природним ресурсам, а також конституційному ладу, суверенітету, територіальній цілісності й недоторканності України загрожує небезпека. Це пов'язано, насамперед, із широким спектром внутрішніх і зовнішніх загроз національним інтересам, виникненням принципово нових загроз – міжнародного тероризму, локальних збройних конфліктів, криз, кіберзлочинності, корупції тощо. Зокрема, остання підриває демократичні інститути й цінності, завдає шкоди сталому розвитку та принципу верховенства права. Корупція вже не є локальною проблемою, вона перетворилася на транснаціональне явище, яке негативно впливає на суспільство й економіку всіх країн світу. Саме тому в Україні будь-який документ, що характеризує соціально-економічну або політичну ситуацію в країні або стан справ у сфері протидії злочинності, не обходиться без згадки про корупцію.

Розвиток українського суспільства безпосередньо залежить від забезпечення державою необхідного рівня захищеності національних інтересів від зовнішніх і внутрішніх загроз. Цього можливо досягти на підставі своєчасного та коректно здійсненого аналізу сутності й масштабів реальних і потенційних загроз, ступеня захищеності національних інтересів, а також прогнозування негативних наслідків і збитків у різних сферах життєдіяльності суспільства та держави.

Попри те, що проблеми публічно-правового забезпечення національної безпеки є предметом досліджень науковців В. Б. Авер'янова, О. Ф. Андрійко, О. Ф. Бантишева, В. М. Бевзенка, О. І. Безпалової, О. Ю. Битяка, К. О. Білої, В. Т. Білоуса, О. С. Бодрука, О. А. Делінського, В. С. Картавцева, Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова, А. Т. Комзюка, С. Ф. Константинова, О. В. Кузьменко, В. А. Ліпкана, М. В. Лошицького, Ю. Є. Максименка, В. В. Медведчука, М. І. Мельника, Р. С. Мельника, Т. П. Мінки, С. О. Мосьондза, О. М. Музичука, В. І. Мунтіяна, В. Я. Настюка, Н. Р. Нижник, В. І. Олефіра, О. І. Остапенка, М. М. Пендюри, Г. О. Пономаренко, Д. В. Приймаченка, Г. П. Ситника, А. О. Собакаря, М. М. Тищенко, З. Д. Чуйко та інших, у національній юридичній літературі публічно-правові засоби аналітично-оцінного спрямування вивчено недостатньо, в наявних наукових працях ці

питання досліджено фрагментарно або в межах ширшої адміністративно-правової проблематики.

Саме тому метою цієї статті є визначення місця моніторингу серед інших публічно-правових засобів забезпечення національної безпеки держави, а також з'ясування його сутності та перспектив розвитку в контексті позитивного зарубіжного досвіду й українських реалій сьогодення.

Реалізація життєво важливих національних інтересів України здійснюється в умовах впливу небезпечних загроз різного походження. Унаслідок тривалого енергетичного тиску на Україну, погіршення торговельних відносин згортається виробничий процес, зростає рівень безробіття, корупції, політичного та соціального напруження в суспільстві, загострюються кризові явища в більшості сфер життя країни, поступово погіршуються екологія, рівень охорони здоров'я, якість життя населення.

Загрози національній безпеці прийнято поділяти на внутрішні й зовнішні, причому обидві групи загроз в історії становлення України як незалежної держави повсякчас були постійним фактором, який необхідно враховувати в державно-правовій практиці. Характер і рівень загроз визначають основні напрями діяльності щодо їх попередження та локалізації, а також форми, способи, засоби й методи виконання завдань із забезпечення національної безпеки за умов раціонального використання наявних ресурсів.

Акцентовано увагу на загрозах у Законі України «Про основи національної безпеки України» від 19 червня 2003 року [2]. Попри теоретичну і практичну значущість цієї категорії, ані у вітчизняній, ані в зарубіжній науковій літературі ще не сформовано єдиного підходу до визначення цього поняття. Аналіз запропонованих дефініцій засвідчує, що в кожній з них так чи інакше відображено процес завдання шкоди як посягання, негативний вплив, збитки, дестабілізація обстановки. Об'єкту загрози надають небажаної динаміки або він набуває небажаних параметрів, що спричиняє складнощі або унеможлиблює реалізацію життєво важливих інтересів людини і громадянина, держави та суспільства [3, с. 105–107].

З огляду на міжгалузевий характер загроз національній безпеці, учені (правники, економісти, екологи, фахівці державного управління) пропонують різні їх визначення, зокрема

як: 1) об'єктивну чи ймовірну можливість деструкції, дестабілізації, а то й катастрофу соціальної системи, спричинення їй шкоди загалом або певному її життєво важливому компоненту чи компонентам [4, с. 23–33]; 2) реальні впливи, які ускладнюють або унеможливають реалізацію національних інтересів і становлять небезпеку для суверенітету нації та свободи особистості, а також для цілісності, стабільності і прогресивного розвитку Української держави як рівноправного члена світового співтовариства та суб'єкта міжнародних відносин [5]; 3) явну чи потенційну зміну її конституційної системи, зміну сталого стану суспільних відносин, середовища залюднення, за якої порушуються нормальне існування людей, функціонування і розвиток суспільства [6, с. 10–19]; 4) дії політичних, військових або природних сил, вплив перебігу соціальних, економічних та інших подій, а також ситуацій, що складаються внаслідок цих подій, на процес життєдіяльності людини, суспільства, держави, які змушують країну докладати додаткових зусиль, вимагають надмірних витрат, мобілізації ресурсів для збереження державності, національної та культурної ідентичності, надійного захисту народу [7, с. 59]; 5) наявні потенційно або реально небезпечні виклики в різних формах вияву (зовнішній – з боку іноземних держав, і внутрішній – усередині країни), які можуть бути завдані чи вже завдаються національним інтересам України з боку природних явищ або під впливом людського фактора [8, с. 98] тощо.

Найрозгорнутіше визначення загроз національній безпеці пропонує В. А. Ліпкан, згідно з яким це «розмаїття внутрішніх і зовнішніх, об'єктивних і суб'єктивних суперечностей суспільного розвитку в країні й на міжнародній арені в різних сферах людської життєдіяльності, які ускладнюють врегульовану адміністративним правом діяльність суб'єктів національної безпеки зі створення сприятливих умов для збереження та зміцнення української цивілізації (уклад життя, національні традиції, культура), а також народу України як творчо-конструктивного суб'єкта буття для реалізації національних інтересів, і створюють небезпеку для системи національної безпеки, життєзабезпечення її системоутворювальних елементів» [9, с. 62].

Ці тлумачення загалом визначають загрозу на підставі наявності умов і факторів, які призводять до порушення нормального функціонування та розвитку об'єкта національної безпеки. Забезпечення національної безпеки передбачає,

насамперед, виокремлення джерел загроз, їх класифікацію, прогнозування, ідентифікацію, встановлення ступеня небезпеки тощо [10, с. 60–61].

Таким чином, загрозу національній безпеці можна трактувати як сукупність подій, явищ, процесів та інших факторів, які становлять небезпеку в певній сфері для індивіда, суспільства та держави й завдають шкоди їхнім життєво важливим інтересам.

Чинне законодавство пропонує визначення загроз національній безпеці в ст. 1 Закону України «Про основи національної безпеки України» від 19 червня 2003 року як наявних та потенційно можливих явищ і чинників, що створюють небезпеку життєво важливим національним інтересам України. Перелік загроз національній безпеці міститься, зокрема, у ст. 7 цього Закону, у ст. 5–6 Указу Президента «Про Воєнну доктрину України» від 15 липня 2004 року, ст. 4 Закону України «Про правовий режим надзвичайного стану» від 16 березня 2000 року, ст. 2 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» від 12 травня 2015 року, ст. 5 Закону України «Про зону надзвичайної екологічної ситуації» від 13 липня 2000 року тощо.

Для національних інтересів України і законодавство, і наукова література визнають найвищу пріоритетність прав та свобод людини й громадянина. Водночас аналіз зазначених нормативно-правових актів засвідчує, що найнагальнішими є загрози державній безпеці, а загрозам безпеці суспільства, людини та громадянина відведено другорядне місце. Тобто шляхи забезпечення національної безпеки не адекватні визначеним загрозам: встановлено одні загрози, а напрями політики в цій галузі спрямовано на подолання інших загроз.

Отже, якщо не вжити відповідних запобіжних заходів безпеки, сучасні зовнішні та внутрішні загрози політичного, економічного, соціального, воєнного, екологічного, техногенного, інформаційного й іншого характеру здатні дестабілізувати стан захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства і держави.

Наявний у розпорядженні державних інституцій арсенал публічно-правових засобів засвідчив нездатність системи адекватно (а головне – своєчасно) реагувати на потенційні виклики та загрози національним інтересам. Постала необхідність розробити нові інструменти, передусім аналітично-оцінного спрямування, що можуть на ранніх етапах прогнозувати

та запобігати негативним наслідкам і можливим збиткам для суспільства й держави.

Таку функцію має виконувати державна система моніторингу стану національної безпеки як комплекс заходів щодо спостережень, збирання, опрацювання, передавання, збереження та аналізу інформації про стан національної безпеки, прогнозування його змін і розроблення науково обґрунтованих рекомендацій для прийняття рішень про запобігання можливим негативним наслідкам.

Саме впровадження системного моніторингу загроз національній безпеці дослідники вважають дієвим засобом її забезпечення [11].

Власне термін «моніторинг» (від. лат. *monitor* – той, що контролює [12, с. 214]) означає постійне спостереження за будь-яким явищем, об'єктом з метою співвідношення його стану з бажаним результатом або з первинним уявленням.

Моніторинг тлумачать як: по-перше, спосіб дослідження реальності, що використовують у різних науках; по-друге, спосіб забезпечення сфери управління різними видами діяльності за допомогою надання своєчасної та якісної інформації [13]. На думку Е. М. Короткова, моніторинг – це «систематичне відстеження процесів або тенденцій, постійне спостереження з метою своєчасного оцінювання ситуацій, що склалися» [14, с. 293]. Науковець Б. Г. Литвак обстоює позицію, згідно з якою «моніторинг» є спеціально організованим систематичним спостереженням за станом яких-небудь об'єктів [15, с. 87]. На думку С. І. Подмазіна, моніторинг слід трактувати як процес розроблення певних актуальних знань (отримання оперативної інформації) про стан системи (середовища), у якій відбуваються зміни, для подальшого перекладу цих знань мовою управлінських рішень [16, с. 137–139]. Технологія моніторингу – це збирання, збереження й аналіз необхідної для ефективного управління інформації. Тобто за своєю сутністю моніторинг є інформаційною системою, яка постійно поповнюється і забезпечує безперервність спостереження.

Інші країни мають значний досвід у створенні таких дієвих систем. Значну роль на підготовчому етапі відіграють незалежні мозкові центри («think tank»). Зокрема, у США авторитетною є корпорація RAND, у Нідерландах – Гаазький центр стратегічних досліджень, у Великій Британії – аналітичний центр DEMOS.

Мозкові центри на запрошення відповідних урядових структур на початковому етапі аналізують ситуацію, що склалася в секторі безпеки, і надають попередні рекомендації.

Одна з найважливіших інновацій у підході Нідерландів до стратегій національної безпеки полягає в тому, що всі сценарії, які охоплені національним оцінюванням ризиків, підлягають загальнодержавному дослідженню на предмет наявності відповідних потенціалів згідно з настановами, що були розроблені Керівною групою цивільних службовців високого рівня під егідою Міністерства внутрішніх справ та у справах Королівства МІКР.

Ключовою передумовою впровадження єдиної та ефективної системи комплексного аналізу й усебічного моніторингу загроз національній безпеці, а також запровадження системи стратегічного планування у сфері національної безпеки, яка була б адекватною сучасному середовищу формування і реалізації національних інтересів, у провідних країнах світу є розроблення паспортів загроз та інших зазначених вище документів і постійне корегування їхнього змісту [17, с. 6, 46].

Здійснення моніторингу соціально-економічного стану – одна з нових функцій статистичних систем у різних країнах. Якщо раніше головними завданнями статистичних служб були спостереження за перебігом процесів й аналіз даних, то останніми роками в низці європейських країн ці служби здійснюють моніторинг у широкому його значенні, виконуючи також завдання щодо короткострокового прогнозування та візуалізації результатів моніторингу, надання їх конкретному користувачеві [18].

Мета функціонування такої системи моніторингу полягає в забезпеченні органів управління повною, своєчасною та достовірною інформацією про процеси, що відбуваються в різних сферах економіки і впливають на стан національної безпеки країни. Вона має будуватися на таких основних принципах:

– узгодженості нормативно-правового й організаційно-методичного забезпечення, сумісності технічного, інформаційного та програмного забезпечення її складових;

– систематичності спостережень за станом різних складових національної безпеки, соціально-економічної ситуації, транспортної інфраструктури, потенційно небезпечними об'єктами;

– своєчасності отримання, комплексності опрацювання та використання інформації, що надходить і зберігається в системі моніторингу;

– об'єктивності первинної, аналітичної та прогнозної інформації, оперативності її доведення до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, громадських об'єднань, засобів масової інформації, населення України, зацікавлених міжнародних установ і світового співтовариства.

Тобто доцільним убачається створення в країні аналітичної установи, відповідальної за постійний моніторинг стану національної безпеки, її потенційних загроз, надання вичерпної інформації про масштаби, структуру, динаміку, соціально-економічні наслідки тощо.

Система моніторингу загроз національній безпеці передбачає значну кількість елементів, які формують складну організаційну структуру. Елементами такої системи, насамперед, мають стати об'єкти та суб'єкти моніторингу, що будуть взаємодіяти завдяки визначеним організаційною структурою зв'язкам. Об'єктом моніторингу є небезпеки реалізації національних інтересів у будь-якій сфері, а суб'єктами моніторингу є органи державної влади, органи місцевого самоврядування, що наділені державно-владними повноваженнями в питаннях забезпечення національної безпеки.

Важливою складовою системи моніторингу загроз національній безпеці є нормативно-правове забезпечення її функціонування, однак воно також знаходиться на етапі реформування. Запропонований Президентом України проект Закону України «Про національну безпеку» повинен узгодити стандарти національної безпеки й оборони зі стандартами Європейського Союзу. Законопроект ставить перед собою завдання членства України й у Європейському Союзі, й у Північноатлантичному договорі, що буде безумовною гарантією безпеки, суверенітету й територіальної цілісності нашої держави. У цьому документі також окреслено основні положення планування у сфері національної безпеки й оборони, Стратегії національної безпеки України, Стратегії воєнної безпеки, Стратегії громадської безпеки та цивільного захисту, Стратегії розвитку оборонно-промислового комплексу країни, а також Національної розвідувальної програми. Проект Закону регламентує підготовку та впровадження державних програм у

сфері нацбезпеки й оборони, державного оборонного замовлення, а також фінансове забезпечення сектору безпеки та оборони [19].

З огляду на позитивні тенденції розвинених країн світу й українські реалії, система моніторингу національної безпеки в нашій державі має ґрунтуватися на використанні наявних організаційних структур суб'єктів моніторингу та функціонувати на підґрунті єдиного нормативного, організаційного й методологічного забезпечення, об'єднання уніфікованих компонентів цієї системи.

З метою розроблення правових засад функціонування системи моніторингу національної безпеки слід доповнити проект Закону України «Про національну безпеку України» окремим *розділом V-A «Моніторинг у сферах національної безпеки й оборони»*, у якому мають знайти відображення положення щодо державної системи моніторингу національної безпеки, її поняття, мети, завдань, принципів і суб'єктів, особливостей функціонування тощо.

Значний обсяг загроз національним інтересам, передусім за умов поглиблення економічної глобалізації, зумовлює необхідність розроблення методики, завдяки якій суб'єкти забезпечення національної безпеки зможуть оперативно ідентифікувати події, явища й інші чинники як небезпеки щодо реалізації зазначених інтересів, здійснювати моніторинг (зокрема здійснювати кількісно-якісне оцінювання загроз) та адекватно реагувати на них.

Отже, завдання пошуку нової парадигми розвитку сектору безпеки й оборони, нагальність поточного спостереження, контролю, оцінювання та аналізу тенденцій розвитку суспільства актуалізує потребу запровадження постійного моніторингу загроз національній безпеці, що сприятиме формуванню обґрунтованих управлінських рішень і підвищенню ефективності державного регулювання в системі її забезпечення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України : Основний Закон від 28 черв. 1996 р. [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/254к/96-вр>. – Назва з екрана.
2. Про основи національної безпеки України [Електронний ресурс] : Закон України від 19 черв. 2003 р. № 964-IV // Офіційний вісник України. – 2003. –

№ 29. – Ст. 1433. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/964-15>. – Назва з екрана.

3. Петрів І. Конституційно-правове поняття національної безпеки / І. Петрів // Право України. – 2005. – № 5. – С. 105–107.

4. Тиунова Л. Б. Проблемы общесоциальной безопасности и правовая государственность [Электронный ресурс] / Л. Б. Тиунова // Правоведение. – 1991. – № 5. – С. 23–33. – Режим доступа: <http://uristy.ucoz.ru/publ/23-1-0-1209>. – Загл. с экрана.

5. Кремень В. Г. Політична безпека України: концептуальні засади та система забезпечення: монографія / В. Г. Кремень, І. Ф. Бінько, С. І. Головащенко. – Київ: МАУП, 1998. – 92 с.

6. Мурашин Г. О концепции национальной безопасности / Г. Мурашин, Е. Кравец // Политика и время. – 1992. – № 5. – С. 10–19.

7. Косевцов В. О. Національна безпека України: проблеми та шляхи реалізації пріоритетних національних інтересів: монографія / В. О. Косевцов, І. Ф. Бінько. – Київ: Нац. ін-т стратег. дослідж., 1996. – 61 с.

8. Пендюра М. М. Національна безпека України в контексті сучасних європейських геополітичних трансформацій: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / М. М. Пендюра. – Київ, 2006. – 211 с.

9. Ліпкан В. А. Адміністративно-правові основи забезпечення національної безпеки України: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / В. А. Ліпкан. – Київ, 2008. – 643 с.

10. Чуйко З. Д. Конституційні основи національної безпеки України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02 / З. Д. Чуйко. – Харків, 2007. – 209 с.

11. Ситник Г. П. Концептуальні засади забезпечення національної безпеки: навч. посіб. : у 3 ч. / Г. П. Ситник, В. І. Абрамов, Д. Я. Кучма. – Київ: НАДУ, 2009. – Ч. 1: Філософсько-методологічні та системні основи забезпечення національної безпеки. – 248 с.

12. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – Київ: Либідь, 1997. – 376 с.

13. Бірюков Г. М. Фінансовий моніторинг у протидії легалізації (відмиванню) коштів в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economy-confer.com.ua/full_article/580. – Назва з екрана.

14. Коротков Э. М. Концепция менеджмента / Э. М. Коротков. – М.: Дека, 1997. – 304 с.

15. Литвак Б. Г. Разработка управленческого решения [Электронный ресурс] / Б. Г. Литвак. – М.: Дело, 2000. – 392 с. – Режим доступа: <https://studfiles.net/preview/3320385/>. – Загл. с экрана.

16. Подмазін С. І. Особистісно орієнтований моніторинг діяльності закладів освіти / С. І. Подмазін // Директор школи. – 2002. – № 33 (225). – С. 137–139.

17. Обґрунтування концептуальних та організаційно-правових засад розробки паспортів загроз національній безпеці України: навч.-метод. посіб. / [авт. кол.: Г. П. Ситник, В. І. Абрамов, В. А. Мандрагеля та ін.]. – Київ: НАДУ, 2012. – 52 с.

18. Бєлай С. В. Дослідження механізмів моніторингу загроз національній безпеці України соціально-економічного характеру [Електронний ресурс] / С. В. Бєлай // Університетські наукові записки. – 2013. – № 4 (48). – С. 481–488. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2013_4_60. – Назва з екрана.

19. Про національну безпеку України: проект Закону України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ua.censor.net.ua/news/3050104/povnyyi_tekst_proektu_zakonu_ukrayiny_pro_natsionalnu_bezpeku_yakyyi_zaklykaye_uhvalyty_gla_va_pentagonu. – Назва з екрана.

REFERENCES

1. Konstytutsiia Ukrainy: vid 28 cherv. 1996 r. No. 254k/96-VR [Constitution of Ukraine from June 28, 1996, No. 254k/96-VR]. (n.d.). *zakon5.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> [in Ukrainian].
2. Zakon Ukrainy "Pro osnovy natsionalnoi bezpeky Ukrainy": vid 19 cherv. 2003 r. No. 964-IV [The Law of Ukraine "On the Fundamentals of National Security of Ukraine" from June 19, 2003, No. 964-IV]. *Ofitsiynyi visnyk Ukrainy, Official Bulletin of Ukraine*, 29. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/go/964-15> [in Ukrainian].
3. Petriv, I. (2005). Konstytutsiino-pravove poniattia natsionalnoi bezpeky [The Constitutional and Legal Concept of National Security]. *Pravo Ukrainy, The law of Ukraine*, 5, 105-107 [in Ukrainian].
4. Titunova, L.B. (1991). Problemy obscesocialnoi bezopasnosti i pravovaia gosudarstvennost [Problems of general social security and legal statehood]. *Pravovedenie, Jurisprudence*, 5, 23-33. Retrieved from <http://uristy.ucoz.ru/publ/23-1-0-1209> [in Russian].
5. Kremen, V.H., Binko, I.F., & Holovashchenko, S.I. (1998). *Politychna bezpeka Ukrainy: kontseptualni zasady ta systema zabezpechennia [Political Security of Ukraine: Conceptual Foundations and Security System]*. Kyiv: MAUP [in Ukrainian].
6. Murashin, G.O., & Kravec, E. (1992). O koncepcii natsionalnoi bezopasnosti [On the concept of national security]. *Politika i vremia, Politics and time*, 5, 10-19 [in Russian].
7. Kosevtsov, V.O., & Binko, I.F. (1996). *Natsionalna bezpeka Ukrainy: problemy ta shliakhy realizatsii priorityetnykh natsionalnykh interesiv [National Security of Ukraine: Problems and Ways of Implementation of Priority National Interests]*. Kyiv: Nats. In-t strateh. doslidzh [in Ukrainian].
8. Pendiura, M.M. (2006). Natsionalna bezpeka Ukrainy v konteksti suchasnykh yevropeiskykh heopolitychnykh transformatsii [National Security of Ukraine in the Context of Modern European Geopolitical Transformations]. *Candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
9. Lipkan, V.A. (2008). Administratyvno-pravovi osnovy zabezpechennia natsionalnoi bezpeky Ukrainy [Administrative and legal bases for ensuring national security of Ukraine]. *Doctor's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
10. Chuiiko, Z.D. (2007). Konstytutsini osnovy natsionalnoi bezpeky Ukrainy [Constitutional Foundations of National Security of Ukraine]. *Candidate's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].
11. Sytnyk, H.P., Abramov, V.I., & Kuchma, D.Ya. (2009). *Kontseptualni zasady zabezpechennia natsionalnoi bezpeky [Conceptual framework for ensuring national security]*. (Vols. 1-3). Kyiv: NADU [in Ukrainian].
12. Honcharenko, S. (1997). *Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk [Ukrainian Pedagogical Dictionary]*. Kyiv: Lybid [in Ukrainian].
13. Biriukov, H.M. *Finansovyi monitoring u protydiv lehalizatsii (vidmyvanni) koshtiv v Ukraini [Financial monitoring in counteraction to legalization (laundering) of funds in Ukraine]*. Retrieved from http://www.economy-confer.com.ua/full_article/580 [in Ukrainian].
14. Korotkov, E.M. (1997). *Koncepciia menedjmenta [The concept of management]*. Moscow: Deka [in Russian].

15. Litvak, B.H. (2000). *Razrabotka upravlencheskogo resheniia [Development of management solutions]*. Moscow: Delo. Retrieved from <https://studfiles.net/preview/3320385> [in Russian].

16. Podmazin, S.I. (2002). Osobystisno orientovanyi monitorynh diialnosti zakladiv osvity [Personally oriented monitoring of the activities of educational institutions]. *Dyrektor shkoly, School Director*, 33(225), 137-139 [in Ukrainian].

17. Sytnyk, H.P., Abramov, V.I., Mandrahelia, V.A. (et al.). *Obhruntuvannia kontseptualnykh ta orhanizatsiino-pravovykh zasad rozrobky pasportiv zahroz natsionalnii bezpetsi Ukrainy [Justification of the conceptual and organizational and legal principles of developing passports of threats to national security of Ukraine]*. Kyiv: NADU [in Ukrainian].

18. Bialai, S.V. (2013). Doslidzhennia mekhanizmiv monitorynhu zahroz natsionalnii bezpetsi Ukrainy sotsialno-ekonomichnoho kharakteru [Investigation of mechanisms for monitoring the threats to the national security of Ukraine of a socio-economic nature]. *Universytetski naukovi zapysky, University scientific notes*, 4(48), 481-488. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2013_4_60 [in Ukrainian].

19. Proekt Zakonu Ukrainy "Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy" [Draft Law of Ukraine "On National Security of Ukraine"]. (n.d.). *ua.censor.net.ua*. Retrieved from https://ua.censor.net.ua/news/3050104/povnyyi_tekst_proektu_zakonu_ukrainy_pro_natsionalnu_bezpeku_yakyyi_zaklykaye_uhvalyty_glava_pentagonu [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редколегії 15.02.2018

Kobko Ye. – Ph.D in Law, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Administrative Law and Procedure of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine

Monitoring of Threats to the State National Security: Foreign Experience and Ukrainian Realities of Public-Legal Provision

The article defines the place of monitoring among other publicly-legal means of ensuring national security of the state. The concept of threats to national security as a set of events, phenomena, processes and other factors, which endangers the individual, society and state in a certain sphere and detrimental to their vital interests, is outlined on the basis of analysis of the current legislation and scientific research.

The principles on which the state system of monitoring the threats to the national security of a country should be based is outlined.

The system for monitoring national security in Ukraine should be based on the use of existing organizational structures of monitoring

entities and also function on the basis of a single normative, organizational and methodological support, the consolidation of components and unified components of this system.

In order to create the legal basis for the functioning of the national security monitoring system in Ukraine, an amendment to the draft Law of Ukraine «On National Security of Ukraine» is proposed in a separate section V-A «Monitoring in the National Security and Defense Sector», which should reflect the provisions on the state system for monitoring national security, its concept, goals, tasks, principles and subjects, features of functioning, etc.

The essence and prospects of development of the state monitoring system are considered in the light of positive foreign experience and current Ukrainian realities.

Keywords: national security, national interests, threats to national security, monitoring, public-law means.